

5. Иващенко А. В. Основы процесса нравственного самовоспитания старшеклассников: дисс.... канд. пед. наук. – М., 1971. – 128 с.
6. Ковалев А. Г., Бодалев А. А. Психология и педагогика самовоспитания / А. Г. Ковалев, А. А. Бодалев. – Л., 1958. – 85с.
7. Кочетов А. И. Педагогические основы самовоспитания / А. И. Кочетов. – М: Знание, 1974. – 135с.
8. Лубышева Л. И. Современный ценностный потенциал физической культуры и спорта и его освоения обществом и личностью // Теория и практ. физ. культ. – 1997. – № 6. – С.10-15.

Н. В. Гальцова,
аспірант,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

ДО ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Стаття присвячена питанню необхідності інтеграції сучасних інформаційних технологій, що означає створення необхідної бази для викладання англійської мови в тісному співробітництві між викладачем та студентами.

Статья посвящена вопросу необходимости интеграции современных информационных технологий, что означает создание необходимой базы для преподавания английского языка в тесном сотрудничестве между преподавателем и студентами.

The necessity of the integration of modern information technologies is under consideration in this article. It implies the creation of the necessary base for teaching English when there is a close cooperation between teachers and students.

Актуальність дослідження проблеми обумовлена швидкими темпами науково-технічного прогресу на сучасному етапі та глибоким проникненням комп'ютерних технологій у повсякденне життя людини. Інтеграція інформаційних технологій у навчальний процес спостерігається в усіх аспектах педагогічної діяльності, зокрема у викладанні іноземних мов. Оволодіння іноземними мовами є однією з провідних цілей освітнього процесу з огляду на процес інтеграції України до світової спільноти. Інтеграція комп'ютерних технологій у навчання процесу комунікації іноземними мовами є актуальною проблемою зважаючи на новизну та недостатню дослідженість, а також через важливість питання для педагогічної практики.

Мета статті: розглянути теоретичні аспекти інтеграції інформаційних технологій у процес навчання взагалі та англійської мови зокрема через аналіз видів комунікативної діяльності та шляхи оволодіння ними студентами за допомогою комп'ютерних технологій.

Т. Г. Браже стверджував, що «інтеграція виникла на фоні своєї протилежності диференціації наук та її галузей. Покращення процесу дифере-

нціації наук є однією з причин, яка веде до протилежного ефекту, - прагненню до цілісності інтегрування знань різних галузей» [3, с.28].

Розвиток комунікативної компетенції та оперування особистістю мовою, що вивчається у повсякденному житті та міжкультурній комунікації, є провідною метою навчання іноземної мови. У зв'язку з цим, нагальним завданням викладача є добір та практичне використання методів, форм та засобів навчання, котрі забезпечують досягнення цієї мети в процесі освіти.

Створення ситуацій практичного оперування мовою як інструментом міжкультурної комунікації є на даний момент необхідною умовою процесу набуття особистого досвіду комунікативної взаємодії тих, хто навчається, з іншомовною культурою. Це призвело до необхідності інтегрування новітніх інформаційних технологій до навчального процесу. Ми погоджуємося з М. Марковим, який наполягає на тому, що «не тільки виробництво, але й будь-який вид соціальної діяльності має свою внутрішню логіку розвитку та функціонування. Технологія як наукова дисципліна не лише розкриває сутність цієї логіки та описує її, але й вказує шляхи трансформації її іманентних принципів в імперативних вимогах для соціального суб'єкта» [9, с.245]. Оскільки глобальна мережа Інтернет являє собою джерело великих можливостей для комунікативної діяльності з носіями мови, що вивчається, інтеграція комп'ютерних технологій у навчальний процес дозволяє занурити того, хто вивчає іноземну мову, в автентичну іншомовну атмосферу.

У зв'язку з цим, змінюється також роль педагога в освітньому процесі. В. С. Мерлін відзначає, що «керувати діями людини на відміну від дії машини можливо лише завдяки керуванню мотивами» [10, с.156]. Стиль взаємодії викладача зі студентами базується на принципах творчої співпраці та спільного пошуку. Викладач не транспортує студентові готові знання та навички, а створює умови та мотивацію для самостійного засвоєння та практичного використання мови, що вивчається.

Організаційні форми, методи та принципи навчання також зазнають певних змін. Зменшення ролі класичного пояснювально-ілюстративного заняття натомість компенсується збільшенням кількості самостійних, практичних творчих або дослідницьких робіт. Інтеграція інформаційних технологій в освітній процес забезпечує адаптацію навчального матеріалу до інтелектуальних, психологічних, психічних та емоційних особливостей студента, високий ступінь індивідуалізації процесу засвоєння іноземної мови, його поступовість та темп засвоєння, комфортний для кожного окремого студента. Завдяки використанню комп'ютера у навчанні іноземної мови істотно підвищується ефективність навчального процесу.

Слід відзначити, що комп'ютер – це багатофункціональний технічний засіб навчання, що дозволяє не лише зберігати та відображати інформацію, введено раніше користувачем, а й знаходити нову необхідну інформацію за допомогою глобальної мережі або електронних носіїв інформації.

Науковці розрізняють два основних напрямки інтеграції комп'ютерних технологій у процесі навчання [2, с.14; 6, с.198]:

- комп'ютерна підтримка традиційного навчального процесу,
- навчальний процес, що відбувається за допомогою комп'ютера.

Аналіз наукової літератури [1; 5] дозволяє стверджувати про те, що існує широкий спектр дидактичних задач, що можуть вирішуватися викладачем за допомогою комп'ютера. До них належать:

- безпосереднє управління освітнім процесом,
- подання навчальної інформації в різноманітних формах,
- організація індивідуального та групового навчання,
- формування та актуалізація загальнонаукових та вузькоспеціальних знань, умінь та навичок студентів,
- контроль, оцінювання та корекція результатів навчального процесу.

Отже, слід відзначити, що використання новітніх інформаційних технологій є доцільним на всіх етапах освітнього процесу: при актуалізації опорних знань, при подачі нового навчального матеріалу, при його закріпленні та повторенні, а також на етапі контролю. Інтеграція комп'ютерних технологій в процес навчання значно впливає на всі компоненти сучасної освіти. Зокрема, під її впливом варіюються деякі аспекти викладання іноземних мов – цілі, завдання, зміст, методи, технологія тощо.

Дослідники [6; 8] виділяють низку переваг, яких можна досягнути за допомогою комп'ютеризації навчального процесу, а саме:

- можливість індивідуалізації навчання;
- забезпечення ефективного зворотного зв'язку між вчителем та учнем;
- об'єктивність результатів контролю процесу навчання;
- перенесення захоплення учнів комп'ютерними технологіями на безпосередній інтерес до предмета, що вивчається;
- підвищення рівня загальної, комп'ютерної та комунікативної культури та грамотності;
- без емоційності та психологічна нейтральність технічного засобу, що сприяє стабільності емоційного стану самого студента;
- досить велика кількість та різноманітність тренувальних вправ та їх комбінацій, що забезпечує достатньо ефективне опрацювання кожної окремої теми у комфортному для студента темпі;
- поступовість викладення та опрацювання матеріалу, при якому перехід до нової учбової інформації здійснюється лише після засвоєння та перевірки результатів засвоєння попередньої теми.

Поряд з вагомими перевагами комп'ютеризації навчання слід відзначити також недоліки цього аспекту освітнього процесу, найголовніший з них – зловживання комп'ютерними технологіями в навчальному процесі, занурення студента в комп'ютерну систему при ігноруванні інших вагомих

аспектів або форм навчання. Інший недолік можна віднести до утруднень викладача при використанні інформаційних технологій: необхідність адаптації електронних навчальних матеріалів до затвердженої програми, до традиційної організаційної форми (лекції, практичного заняття), її цілей, завдань тощо.

Від усіх інших навчальних дисциплін іноземна мова відрізняється тим, що студентами засвоюються не знання та масиви інформації, а види комунікативної діяльності – читання, аудіювання, говоріння та письмо. Оскільки комунікація – двобічний або багатобічний процес, то і навчати цим видам діяльності студентів необхідно не окремо, ізольовано, а в процесі живого спілкування, де необхідним є партнер. Через це комп'ютер не може бути використаний як єдиний засіб навчання: він є лише носієм певної інформації, засвоївши котру, студент має змогу спілкуватись мовою, що вивчається. Однак, це не стосується комп'ютерних програм, що дозволяють студентам спілкуватись за допомогою мережі Інтернет з носіями мови (чати, соціальні мережі, електронна пошта тощо).

При використанні інтерактивних технологій викладач є додатковим носієм інформації, але він залишає за собою право інтерпретації тієї інформації, яку отримує студент з інших джерел. Мета навчання полягає вже не стільки в засвоєнні отриманої інформації, скільки у формуванні у студентів умінь працювати з масивом інформації самостійно, виділяючи головне та другорядне, формування дослідницьких умінь. В аспекті формування комунікативних навичок традиційна система навчання є більш ефективною, ніж та, що реалізується виключно за допомогою комп'ютера. Тому необхідно раціонально поєднувати обидві системи, використовуючи сучасні інформаційні технології лише як допоміжний засіб навчання при переважаючій традиційній системі.

Комп'ютерні програми на заняттях можна використовувати як окремо, так і в поєднанні з іншими засобами навчання, більш традиційного характеру. Спосіб використання комп'ютера у навчальній системі залежить від дидактичних цілей заняття. У медико-санітарному аспекті перевага віддається, однак, почерговому застосуванню комп'ютера та традиційних засобів на різних етапах заняття, оскільки в такому випадку буде дотримано всіх необхідних санітарно-гігієнічних норм за рахунок зміни різноманітних видів діяльності.

При педагогічно грамотно організованому навчальному процесі використання новітніх інформаційних технологій є засобом раціоналізації навчання, удосконалення методів та форм контролю, досягнення високого рівня компетентності у сфері іноземної мови та комп'ютерних технологій, що є необхідним для якісної соціальної та професійної адаптації студентів та викладачів.

Отже, у зв'язку зі стрімким технічним прогресом, значним поширенням комп'ютерних технологій у системі навчання, у побуті тощо

комп'ютер перетворюється на необхідний атрибут навчання іноземної мови. Проте, новітні інформаційні технології є достатньо ефективними як засіб навчання іноземної мови за умови, що вони підкріплені новітніми методичними прийомами.

В методичному аспекту можна виділити два основні напрямки роботи з комп'ютером на занятті: використання вже готових програм на CD або вже встановлених на комп'ютер та створення вчителем у різноманітних додатках власних програм, що згодом можуть бути використані на різних етапах навчання: актуалізації вивченого раніше матеріалу, при подачі нового, його опрацюванні та повторенні, контролі тощо. Використання навчальних та пізнавальних програм на CD є найбільш доступним та практичним способом використання комп'ютерних технологій як безпосередньо в навчальному процесі, так і у позаурочний час як групову, так і індивідуальну роботу з використанням навчальних програм з ігровими елементами.

Науковцями доведено, що один з провідних принципів системи навчання є оволодіння основами комунікативних навичок у межах іноземної мови через гру [2; 4]. Різноманітні мультимедійні ігри сприяють розширенню словникового запасу, знайомлять з основними граматичними явищами іноземної мови, допомагають навчитись сприймати та розуміти на слух усне мовлення, допомагають у підвищенні рівня орфографічної грамотності. Мультимедійні можливості дозволяють прослухати мовлення мовою, що вивчається, адаптуючи її у відповідності до рівня сприйняття, а регулювання швидкості звучання дозволяє розбивати фрази на окремі слова, паралельно співставляючи вимову та написання слів. Використання мікрофону та автоматичного контролю вимови дозволяє скоригувати фонетичні навички.

В основу кожної навчальної програми покладено завдання, бажання вирішити котре створює провідну позитивну мотивацію до навчання, що дозволяє здійснювати засвоєння навчального матеріалу без будь-якого стороннього спонукання.

У сучасній системі навчання для роботи з усією групою студентів застосовуються програми, що передбачають можливість співпраці у процесі навчання. За клавіатурою працює викладач, а студенти спільно обговорюють матеріал, що виводиться на екран. Студенти під час такого заняття діляться на групи, де працюють спільно, а викладач, аналізуючи зроблені ними висновки, вводить результат у комп'ютер. Зрозуміло, що самостійне створення викладачем програм вимагає більш серйозної підготовки. Вони можуть відповідати самим різноманітним запитам.

Висновок. Отже, розглянувши теоретичні аспекти інтеграції інформаційних технологій в процес навчання англійської мови та впровадження комп'ютерних технологій, відзначимо, що наявним є створення передумов для інтенсифікації освітнього процесу студентів. Вони дозволяють студентам на практиці використовувати психолого-педагогічні розробки від за-

своєння іншомовних знань до оволодіння вмінням самостійно здобувати їх, що забезпечують перехід від нові знання.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 376 с.
2. Аніщенко В. Навчальний процес і комп'ютер / В. Аніщенко // Рідна школа. – 2000. – № 8. – С.14-21.
3. Бакулин И. М. Психологические подходы в понимании сущности способностей / И. М. Бакулин // Психология обучения. – 2003. – № 2. – С.33-37.
4. Браже Т. Г. Развитие творческого потенциала учителя / Т. Г. Браже // Советская педагогика, 1989. – № 8. – С.28.
5. Вайнер С. А. До питання про впровадження сучасних аудіовізуальних технологій навчання у вузівську практику / С. А. Вайнер // Педагогічна технологія у сучасному вузі. – Луцьк, 1995. – 286 с.
6. Володько В. М. Індивідуалізація та диференціація навчання і виховання / В. М. Володько // Гуманітарні науки. – 2001. – № 1. – С.56-61.
7. Дубровский Е. М. Информационно-обменные процессы как факторы эволюции общества / Е. М. Дубровский. – М., 1996. – 354 с.
8. Зварич І. Реалізація системи контролю і оцінювання знань у вивченні іноземної мови у вузах / І. Зварич // Рідна школа. – 2000. – № 12. – С.19-25.
9. Курбацкий А. И. Информационные технологии в системе высшего образования / А. И. Курбацкий // Информатика и образование. – 1999. – № 3. – С.45-49.
10. Мерлин В. С. Основы психологи личности / В. С. Мерлин. – Пермь, 1977. – 254с.